

Michał Frycz

Podinspektor w Wydziale Polityki Regionalnej

Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Wykorzystanie środków polityki spójności UE w działaniach antykryzysowych na przykładzie Dolnego Śląska

1^Y krok

Światowy kryzys finansowy, który wybuchł w 2008 roku, doprowadził do znaczącego spowolnienia wzrostu gospodarczego w skali świata, wprowadził również szereg państw rozwiniętych w głęboką recesję. Aby powstrzymać procesy dekonstrukcji, rządy wielu państw i regionów w Europie zdecydowały się na przygotowanie i wdrożenie pakietów antykryzysowych. Podobnie na wyzwania związane z kryzysem postanowiły odpowiedzieć władze Dolnego Śląska.

Ważnym elementem obecnej sytuacji gospodarczej na świecie jest pojawienie się drugiej fali kryzysu gospodarczego. Kryzys, który pierwotnie uderzył w sektor finansowy obecnie zagraża stabilności finansowej wielu państw rozwiniętych, które m.in. w wyniku zakrojonej na bezprecedensową skalę akcji pomocy niebezpiecznie zwiększyły zadłużenie sektora publicznego. Dziś już wiemy, że bardzo wiele regionów i państw nie będzie w stanie bez pomocy instytucji międzynarodowych wyjść samodzielnie ze spirali zadłużenia. Lekcja ta pokazuje nam, jak ważne jest przygotowanie skutecznego pakietu antykryzysowego, który pomaga ożywić gospodarkę kraju lub regionu i nie prowadzi jednocześnie do kryzysu zadłużenia sektora publicznego. Jest to lekcja ważna również dla regionu dolnośląskiego zagrożonego następstwami światowego kryzysu, który wpłynął na wielkość eksportu, poziom inwestycji zewnętrznych jak również wysokość bezrobocia. W ramach walki z kryzysem Zarząd Województwa Dolnośląskiego przygotował w roku 2009 regionalny pakiet antykryzysowy. Jego realizacji, w szczególności w kontekście wykorzystania środków polityki spójności, poświęcony jest ten artykuł. Poniżej została pokrótce przedstawiona droga formalna, która doprowadziła do przygotowania dolnośląskiego pakietu antykryzysowego, następnie zaprezentowano inicjatywy i projekty realizowane lub już zrealizowane w regionie dolnośląskim, z wykorzystaniem Funduszy Europejskich 2007-2013, które stanowiły lub stanowią jeden z elementów realizacji pakietu.

Od III kwartału 2008 roku Samorząd Województwa Dolnośląskiego zaobserwował spowolnienie w gospodarce regionu. Chcąc zapobiec kryzysowi gospodarczemu na Dolnym Śląsku i podtrzymać wzrost gospodarczy w regionie władze Województwa już w trakcie przygotowania projektów dwóch głównych dokumentów stanowiących podstawę działań: budżetu województwa na 2009 rok oraz aktualizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego (WPI), podjęły we wrześniu 2008 roku pierwsze działania mające zapobiec pogorszeniu się sytuacji gospodarczej na Dolnym Śląsku. Działania podjęte i planowane przez Samorząd Województwa były zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020, w sferze gospodarczej, w szczególności w ramach priorytetu 3: „Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku”, w sferze przestrzennej w ramach priorytetu 1: „Poprawa spójności przestrzennej regionu” oraz w sferze społecznej w ramach priorytetu 5: „Aktywna polityka rynku pracy oraz wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich”. Pierwsze działania skierowane na walkę z kryzysem zostały przedstawione publicznie na XXXI Sesji Sejmiku Województwa Dolnośląskiego 30 października 2008 roku. Wartość pakietu antykryzysowego przyjętego w marcu 2009 roku oszacowana została na 691,3 mln zł. Kwota ta w kolejnych miesiącach uległa zwiększeniu. Ostatecznie pakiet antykryzysowy przewidywał uruchomienie następujących środków i narzędzi przeznaczonych na przeciwdziałanie skutkom pogorszenia się sytuacji gospodarczej na Dolnym Śląsku:

- a) podwyżka budżetowa z roku 2008,
- b) rezerwa na finansowanie zadań inwestycyjnych w postaci możliwości zaciągnięcia kredytu w rachunku bieżącym,
- c) zwiększone nakłady z budżetu Samorządu Województwa na rok 2009 z przeznaczeniem na inwestycje,
- d) zwiększone środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 przekazane w formie zaliczek dla beneficjentów oraz na odnawialne instrumenty finansowe w ramach inicjatywy JEREMIE,
- e) uruchomiony w 2009 roku projekt systemowy pn. „Wsparcie pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i ich pracowników szansą stabilizacji regionalnego rynku pracy” w ramach PO KL,
- f) Sejmik Województwa Dolnośląskiego przeznaczył w latach 2009-2010 20 mln zł na dotacje celowe dla wybranych gmin na dofinansowanie realizacji zadań w ramach Dolnośląskiego Funduszu Pomocy Rozwojowej,

g) dodatkowe środki z Funduszu Pracy przekazane Powiatowym Urzędem Pracy na działania służące poprawie zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej bezrobotnych oraz zabezpieczone do dyspozycji Samorządu Województwa na realizację programów antykryzysowych.

2) Opis ogólny pakietu antykryzysowego

Pakiet antykryzysowy składa się z 5 filarów:

1. **Polityka budżetowa** – celem był stabilny i realny budżet na rok 2009 i na lata następne oparty na prorozwojowej strukturze wydatków,

2. **Realizacja inwestycji** – celem jest zwiększenie poziomu inwestycji i przyspieszenie ich realizacji oraz sprawniejsze zarządzanie procesami inwestycyjnymi,

3. **Ochrona rynku pracy** – niezwykle istotne jest przeznaczenie środków na aktywizację bezrobotnych, reorientację zawodową oraz łagodzenie skutków bezrobocia,

4. **Wsparcie i koordynacja** – pakiet ma również usprawnić relacje pomiędzy samorządem a partnerami społecznymi.

5. **Fundusze Europejskie** – celem jest przyspieszenie wykorzystania i wsparcie projektów mających skutek antykryzysowy i realizujących strategię rozwoju,

W ramach filaru pierwszego Zarząd przyjął założenie, że głównym celem polityki budżetowej Województwa Dolnośląskiego ma być przeciwdziałanie skutkom kryzysu lub ich łagodzenie. Samorząd Województwa Dolnośląskiego, przyjmując budżet województwa na rok 2009 i rok 2010 dostosował go do zachodzących zmian i przewidywanej sytuacji gospodarczej. Polityka budżetowa została oparta na kilku podstawowych założeniach:

a) realistyczna i ostrożna antycypacja dochodów budżetu województwa. Dzięki dobrej kondycji finansowej Samorządu Województwa Dolnośląskiego możliwa stała się realizacja celu rozwojowego założonego w pakiecie antykryzysowym,

b) antykryzysowe zabezpieczenie wysokości wpływów budżetowych,

c) aktywne pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych z dostępnych źródeł (budżet państwa, środki pozabudżetowe, efektywne wykorzystanie majątku województwa),

d) zwiększenie udziału majątkowych wydatków inwestycyjnych oraz zmniejszenie i racjonalizacja wydatków bieżących. Uruchomienie mechanizmu tzw. **kotwicy inwestycyjnej**, czyli przyjęcia, że niezależnie od wykonania planu dochodów budżetowych

wysokość wydatków przeznaczonych na inwestycje nie zmaleje. Ostatecznie udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem budżetu Województwa na rok 2010 wyniósł – 48,14 %. W budżecie Województwa Dolnośląskiego na rok 2010 wydatki majątkowe stanowią 52,19 % wydatków ogółem i w porównaniu do uchwały budżetowej na rok 2009 wzrosły o 43,21 % tj. 279,3 mln zł.

Realizując projekt zwiększenia wydatków inwestycyjnych wprowadzono zmiany w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (WPI), skutkujące zwiększeniem przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego łącznych nakładów na inwestycje o 943 mln zł (z 4 mld 134 mln zł do 5 mld 77 mln zł), w tym z budżetu województwa o 738 mln zł (z 960 mln zł do 1 mld 698 mln zł). Konstrukcja nowego zadaniowego WPI pozwoliła na skuteczniejszą realizację zadań inwestycyjnych poprzez połączenie ich w grupy, zakładające realizację spójnych celów i zarządzanie poprzez racjonalizację działań prowadzących do osiągnięcia tych celów. Ze zmianą WPI wiązało się również przyjęcie racjonalnego sposobu zarządzania procesami inwestycyjnymi, który pozwala Zarządowi Województwa na sprawne prowadzenie działań inwestycyjnych i elastyczniejsze formy zarządzania tymi działaniami.

Spowolnienie gospodarcze, jakie obserwujemy od kilku kwartałów w gospodarce regionu, doprowadziło do wzrostu wskaźnika bezrobocia. Jednym z zadań, jakie w pakiecie anty kryzysowym postawiło sobie Województwo Dolnośląskie, jest ochrona rynku pracy i uchronienie mieszkańców regionu od groźby skokowego wzrostu bezrobocia. Zadanie to realizowane jest poprzez właściwą politykę Zarządu Województwa, skupiającą się na aktywizacji bezrobotnych, reorientacji zawodowej oraz łagodzeniu skutków bezrobocia np. poprzez gwarancje ze strony Samorządu, rozmowy z inwestorami zmierzające do podtrzymania zatrudnienia oraz szukanie rozwiązań obniżających koszty pracy dla inwestorów na Dolnym Śląsku.

Przedostatni filar poświęcony jest działaniom województwa ukierunkowanym na uruchomienie mechanizmów gwarantujących właściwą współpracę Samorządu Województwa z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w granicach regionu oraz na zwiększenie zaangażowania w dialog społeczny. Władze województwa dolnośląskiego wychodzą z założenia, iż polityka konwergencji, lepsza koordynacja działań i zaproszenie do współpracy zaplecza eksperckiego wzmocni pozycję regionu. Na filar czwarty składają się cztery najważniejsze działania:

- a) uruchomienie Dolnośląskiego Funduszu Pomocy Rozwojowej,

- b) dialog społeczny i informacja,
- c) powołanie zaplecza eksperckiego,
- d) wsparcie rozwoju gospodarczego regionu.

3) Wykorzystanie środków polityki spójności Unii Europejskiej

Ostatni filar pakietu antykryzysowego odnosi się do zwiększenia wykorzystania środków polityki spójności Unii Europejskiej w działaniach antykryzysowych w regionie. Celem piątego filaru jest stymulowanie rozwoju gospodarczego poprzez przyspieszenie wykorzystywania Funduszy Europejskich 2007-2013 w regionie. Jest to jedno z głównych zadań, jakie stawia przed sobą Samorząd Województwa w związku z kryzysem światowym. Obniżenie poziomu inwestycji ze strony podmiotów prywatnych w czasie kryzysu zastąpione zostało zwiększeniem inwestycji publicznych napędzanych wzrostem wydatkowania środków europejskich. W tym celu w ramach pakietu antykryzysowego zwrócono uwagę na potrzebę wypracowania metod przyspieszenia wykorzystania środków unijnych i ukierunkowania ich wydatkowania na projekty łagodzące skutki kryzysu gospodarczego. Według założeń pakietu antykryzysowego fundamentem wykorzystania środków europejskich jest:

- a) odpowiedzialność instytucji zarządzających za ułatwianie i przyspieszanie procedur,
- b) odpowiedzialność beneficjentów (uczelnia, przedsiębiorstw, gmin, powiatów, jednostek samorządu województwa) za wykorzystanie środków i realizację inwestycji.

Pakiet antykryzysowy uwzględnia siedem pól działania w ramach filaru piątego:

1. Przyspieszenie w zakresie wykorzystania na wszystkich etapach środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego (przyspieszenie naborów, sprawna informacja dla beneficjentów, szybkie i skuteczne mechanizmy oceny wniosków i rozliczenia projektów) oraz zwiększenie alokacji na konkursy ogłoszone w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

2. Uruchomienie Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego na pożyczki i poręczenia dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (inicjatywa JEREMIE).

3. Rozpoczęcie wdrażania działań dofinansowanych z Funduszy Europejskich 2007-2013 w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW).

4. Monitoring działań związanych z procesami pozyskiwania środków europejskich i barier, na które napotykają beneficjenci oraz informowanie beneficjentów o ich

odpowiedzialności za szybkie i sprawne wykorzystanie środków.

5. Dostosowywanie regulacji dotyczących trybu, warunków i procedur uzyskania wsparcia do potrzeb i możliwości beneficjentów w celu stymulowania ich szybszego wykorzystania.

6. Rzetelna informacja na temat Funduszy Europejskich 2007-2013 oraz możliwości ich pozyskiwania i wykorzystania, w celu zachęcenia przyszłych beneficjentów do korzystania z tych środków oraz ułatwiająca beneficjentom realizację i rozliczenie projektów.

7. Pozyskiwanie dotacji z innych źródeł.

W aktualnym stanie wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 uruchomiono 93,29 % wszystkich środków dostępnych w tym programie. Stanowi to łącznie kwotę 1131 mln euro. Uruchomiono 63 nabory w trybie systemowym i konkursowym na łączną kwotę 805 mln euro. Indykatory Wykaz Projektów Kluczowych obejmuje obecnie 52 projekty na łączną kwotę 327 mln euro.

W ramach polityki antykryzysowej województwo dolnośląskie skupiło się na jak największej pomocy udzielanej przedsiębiorstwom. Zwiększono alokację dotyczącą naborów w harmonogramie na 2010 rok o 85 mln euro (ok. 25%) w stosunku do wcześniejszych założeń. Do 30 czerwca 2010 roku podjęto następujące działania antykryzysowe:

a) w 2007 roku uruchomiono w strukturze Urzędu Marszałkowskiego Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich, a w 2009 roku - sieć dwunastu lokalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (PIFE) na terenie Dolnego Śląska. Sieć ww. Punktów służy potencjalnym beneficjentom do pozyskiwania informacji na temat możliwości dofinansowania planowanych przez nich przedsięwzięć z Funduszy Europejskich 2007-2013,

b) uruchomiono sieć siedmiu specjalistycznych Punktów Informacyjno-Kontaktowych ds. Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) na terenie Dolnego Śląska (w tym jeden na terenie Urzędu Marszałkowskiego) oraz niezależny Punkt Informacyjno - Kontaktowy dla przedsiębiorców na terenie Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej,

c) Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca podpisała 251 umów w konkursach dla małych i średnich przedsiębiorstw, na kwotę 820,2 mln złotych, w tym kwota dofinansowania z RPO WD stanowiła 340,2 mln zł,

d) Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca w 2009 r. ogłosiła pięć konkursów dla średnich, małych i mikroprzedsiębiorstw na kwotę 292,7 mln zł (w tym na innowacyjne projekty inwestycyjne z budżetem 109 mln złotych; konkursy dla firm turystycznych

z budżetem ponad 134,7 mln złotych oraz na dotacje na doradztwo i inwestycje dla Instytucji Otoczenia Biznesu z budżetem blisko 49 mln złotych). W styczniu 2010 r. został ogłoszony konkurs na wsparcie dla przedsiębiorstw z branży uzdrowiskowej na kwotę 82,5 mln złotych. 129 projektów otrzymało pozytywną ocenę merytoryczną i zostało przekazanych do zatwierdzenia przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego,

e)"przeprowadzono nabór na projekty parków przemysłowych, technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości dofinansowanych z RPO WD.

Ważnym elementem polityki antykryzysowej województwa dolnośląskiego było i jest podejmowanie starań o pozyskanie dodatkowych środków na realizację inwestycji wojewódzkich. W ramach inwestycji przyczyniających się do realizacji polityki antykryzysowej regionu i dofinansowanych z Funduszy Europejskich 2007-2013 warto wymienić:

a) budowę mostu na rzece Odrze (w ciągu drogi wojewódzkiej nr 323) o łącznej wartości 86,2 mln zł, z czego 43 mln zł pochodzi ze środków RPO WD. Jest to inwestycja, w ramach której powstanie nowy odcinek drogi wojewódzkiej nr 323 wraz z nowym mostem na Odrze, W marcu 2010 roku podpisana została umowa z wykonawcą.

b) budowę mostu na rzece Odrze w miejscowości Brzeg Dolny wraz z drogami dojazdowymi o łącznej wartości 90 mln zł, z czego 45 mln zł pochodzi ze środków RPO WD,

c) budowę drogi wojewódzkiej od drogi krajowej nr 94 do drogi wojewódzkiej nr 455 wraz z ich węzłami o wartości 350 mln zł. Zadanie realizowane jest w ramach budowy Łącznika Aglomeracyjnego A4-S8 o wartości 784,8 mln zł , z czego 94 mln zł pochodzi ze środków RPO WD, 229 mln zł – z innych środków unijnych,

d) rozbudowę Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Dzieci Nieślyszących we Wrocławiu przy ul. Dworskiej 8 o łącznej wartości 21,1 mln zł, z czego 14,8 mln zł pochodzi ze środków RPO WD,

e) budowę pawilonu pediatrycznego na terenie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu o łącznej wartości 64,5 mln zł, z czego 52,7 mln zł pochodzi ze środków RPO WD,

f) modernizację centrów kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku o łącznej wartości 52 mln zł, z czego 36,4 mln zł pochodzi ze środków RPO WD.

Tworzona jest dokumentacja kolejnych przedsięwzięć inwestycyjnych z dofinansowaniem z Funduszy Europejskich 2007- 2013, m.in. dot. przebudów kolejnych dróg

oraz Programu dla Odry - 2006.

Środki europejskie przeznaczane są również na zwiększenie konkurencyjności dolnośląskiego biznesu. W ramach Priorytetu 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność” RPO WD wdrażane są projekty, które na skutek wprowadzania na rynek dolnośląski innowacyjnych rozwiązań powodują wzrost konkurencyjności dolnośląskich firm nie tylko na rynku regionalnym, ale i na rynku krajowym i zagranicznym. Nowe linie technologiczne, nowoczesne maszyny i urządzenia sprawiają, iż dolnośląscy przedsiębiorcy stają się atrakcyjnym partnerem biznesowym.

Do pozostałych działań prowadzących do zwiększenia wydatkowania funduszy europejskich z RPO WD należy zaliczyć:

- a) przyjęcie systemu zaliczek na realizację projektów,
- b) przeprowadzenie naborów na projekty parków przemysłowych, technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości,
- c) wzmocnienie internacjonalizacji dolnośląskich przedsiębiorstw poprzez misje gospodarcze.

Beneficjenci mogą ubiegać się o przyznanie zaliczki w maksymalnej wysokości 35 % kwoty przyznanego dofinansowania określonej w umowie o dofinansowanie projektu z RPO WD. W ramach priorytetu 1 „Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw”, Działanie 1.2 C realizowany jest indywidualny projekt kluczowy „Wzmocnienie internacjonalizacji dolnośląskich przedsiębiorstw poprzez aktywny udział w zagranicznych misjach gospodarczych”, w ramach którego przewidziano organizację cyklu misji gospodarczych w latach 2010 – 2012.

Chcąc złagodzić skutki spowolnienia gospodarczego wprowadzono w ramach komponentu regionalnego PO KL w województwie dolnośląskim zmiany polegające na:

- a) zwiększeniu 2009 roku alokacji na konkursy ogłaszane w ramach Priorytetu VI o 10 mln zł.
- b) wprowadzeniu jednorazowego dodatku relokacyjnego w ramach Priorytetów VI i VIII. Adresatami instrumentu są osoby bezrobotne, które straciły zatrudnienie z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy nie wcześniej niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu. Dodatkowo warunkiem otrzymania dodatku jest znalezienie zatrudnienia (potwierzonego umową o pracę) w miejscowości oddalonej od dotychczasowego miejsca zamieszkania o co najmniej 50 km.

c) wprowadzeniu jednorazowego dodatku motywacyjnego w ramach Priorytetu VIII. Adresatami instrumentu są osoby, które utraciły zatrudnienie z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy, biorące udział w projekcie w ramach którego realizowany jest program outplacementu, podejmujące pracę za wynagrodzeniem niższym niż u dotychczasowego pracodawcy.

d) rozszerzeniu zakresu wsparcia w ramach Poddziałania 8.1.2. o możliwość przyznawania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla pracowników objętych programem zwolnień monitorowanych. Szerzej inicjatywa ta opisana została w dalszej części artykułu,

e) wprowadzeniu dodatkowych kryteriów wyboru projektów o charakterze przekrojowym np.: projekt zakłada wsparcie dla uczestników projektu tj. co najmniej szkolenia przekwalifikujące wraz z usługami doradczymi w zakresie wyboru nowego zawodu i miejsca zatrudnienia.

W ochronie dolnośląskiego rynku pracy szczególnie istotne były działania podejmowane na rzecz aktywizacji bezrobotnych, reorientacji zawodowej oraz łagodzenia skutków bezrobocia. Dla realizacji powyższego Zarząd Województwa Dolnośląskiego w ramach środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji Samorządu Województwa przekazał w 2009 roku następujące środki:

a) 69,8 mln zł z Funduszu Pracy powiatowym urzędem pracy w ramach PO KL dla Priorytetu VI – Działanie 6.1.3 na działania służące poprawie zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej bezrobotnych,

b) 37 mln zł powiatowym urzędem pracy na projekty dotyczące wsparcia osób zagrożonych utratą zatrudnienia oraz na programy promujące małą i średnią przedsiębiorczość,

c) 22,2 mln zł (w ramach PO KL Priorytet VI –działanie 6.2.) na wsparcie przedsiębiorczości i zatrudnienia (pierwotnie zaplanowano kwotę 12,2 mln zł, lecz alokacja została zwiększona o 10 mln zł).

Wspólnie z powiatowymi urzędami pracy wystąpiono do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o pozyskanie dodatkowych środków Funduszu Pracy z rezerwy Ministra na aktywizację bezrobotnych. Na złożone projekty Dolny Śląsk pozyskał dodatkowo ponad 105 mln zł i przeznaczył je głównie na realizację programów na rzecz bezrobotnych zwolnionych z zakładów pracy, programów związanych z trudnościami gospodarczymi lub

niewypłacalnością pracodawcy w warunkach kryzysu finansowego oraz na programy zwiększające aktywność zawodową osób w wieku do 30 lat oraz osób w wieku 50 plus, a także na projekty związane z rozwojem małej i średniej przedsiębiorczości.

Łącznie w 2009 roku Dolny Śląsk pozyskał z Funduszu Pracy na ochronę rynku pracy i aktywizację bezrobotnych kwotę ponad 329 mln zł tj. blisko 70 mln więcej niż w 2008 roku. Pozwoliło to na zaktywizowanie w 2009 roku ponad 54 tys. osób bezrobotnych. Pozyskane środki przyczyniły się do złagodzenia sytuacji na dolnośląskim rynku pracy i pozwoliły na utworzenie niemal 5 tys. nowych miejsc pracy oraz doposażenie 3,5 tys. miejsc pracy.

Pozyskane w 2009 roku z rezerwy Ministerstwa Pracy dodatkowe środki Funduszu Pracy pozwoliły na zaktywizowanie długotrwale bezrobotnych, w tym głównie młodzieży oraz na podjęcie przez blisko 5,0 tys. osób bezrobotnych własnej działalności gospodarczej w ramach przyznanych jednorazowo dotacji.

1 grudnia 2009 roku Wydział Rozwoju Gospodarczego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego rozpoczął realizację projektu systemowego „Wsparcie pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i ich pracowników szansą stabilizacji regionalnego rynku pracy” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki, Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie, który jest projektem szybkiego reagowania na zapowiedź zwolnień w przedsiębiorstwach. Wydział Rozwoju Gospodarczego realizuje zaplanowane w ramach projektu zadania wspólnie z pięcioma partnerami:

- Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Szczawnie Zdroju
- Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej sp. z o.o. we Wrocławiu
- Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Jeleniej Górze
- Agencja Rozwoju Regionalnego ARLEG SA w Legnicy
- Agencja Rozwoju Regionalnego AGROREG SA w Nowej Rudzie

Na projekt przeznaczono 9 mln 999 tys. 736 złotych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt będzie realizowany do czerwca 2011 roku. Projekt skierowany jest do przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność gospodarczą na obszarze województwa dolnośląskiego i zgłosili do Powiatowego Urzędu Pracy (PUP) zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych oraz ich pracowników, których miejsce pracy jest zlokalizowane w województwie dolnośląskim. Powyższy zapis, stanowiący kryterium dostępu projektu

„szybkiego reagowania” oznacza, że w ramach projektu wsparcie mogą uzyskać zarówno przedsiębiorcy, jak i pracownicy.

Do projektu może przystąpić osoba, która została zgłoszona do zwolnienia w ramach zwolnień grupowych lecz nie otrzymała jeszcze wypowiedzenia oraz osoba, która znajduje się w okresie wypowiedzenia. Nie może przystąpić do projektu osoba, która przestała świadczyć pracę na rzecz danego przedsiębiorcy (po ustaniu stosunku pracy). Rekrutacja pracowników zwalnianych grupowo do projektu odbywa się za pośrednictwem przedsiębiorcy, który zgłosił tego rodzaju zwolnienie w Powiatowym Urzędzie Pracy. Dzięki współpracy z Powiatowymi Urzędami Pracy, które niezwłocznie przekazują Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Dolnośląskiego informacje o zwolnieniach grupowych, możliwe jest nawiązanie kontaktu z przedsiębiorcą, a następnie ze zwalnianymi pracownikami.

Celem projektu jest ograniczenie napływu osób bezrobotnych, spowodowanego zwolnieniami grupowymi. W związku z tym, w ramach projektu proponowane jest kompleksowe wsparcie, którego efektem będzie znalezienie przez osoby zwolnione alternatywnego miejsca zatrudnienia, ewentualnie założenie własnej działalności gospodarczej. Doradcy zawodowi i psychologowie obejmą fachową opieką - ocenią predyspozycje zawodowe oraz doradzą w kwestiach związanych z poszukiwaniem pracy. Eksperti wprowadzą w zagadnienia dotyczące zakładania działalności gospodarczej, przedstawią obowiązujące przepisy regulujące zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej. W ramach projektu zapewnione będzie również wsparcie skierowane bezpośrednio do przedsiębiorców:

- a) szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych – delegowanie pracownika na szkolenie przez przedsiębiorcę (w tym indywidualne plany działań i pomoc w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia),
- b) szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców wspomagające proces zmiany profilu działalności przedsiębiorstwa.

Do 30 czerwca 2010 roku z różnych form wsparcia w ramach projektu skorzystało 227 osób. 150 osób uczestniczyło w zajęciach z zakresu poradnictwa zawodowego, kolejne 24 podjęło szkolenia z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, 26 skorzystało ze szkoleń zawodowych a 20 chcąc założyć działalność gospodarczą skorzystało z doradztwa indywidualnego. 2 osoby otrzymały jednorazowy dodatek relokacyjny, a kolejnych

5 jednorazowy dodatek motywacyjny.

W związku z obserwowaną restrykcyjną polityką kredytową prowadzoną przez banki, która w szczególności uderzyła w małe i mikroprzedsiębiorstwa, województwo dolnośląskie zdecydowało się na skorzystanie z możliwości, którą daje **inicjatywa JEREMIE**. 23 września 2009 roku Zarząd Województwa Dolnośląskiego podpisał umowę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, zwycięzcą konkursu na tzw. menedżera funduszu. Kwota przeznaczona na realizację projektu wyniosła ponad 400 mln zł. Po zawarciu umowy o dofinansowanie z beneficjentem, powołana została ponadregionalna Grupa Robocza ds. Inicjatywy Jeremie w skład której wchodzi przedstawiciele województw zaangażowanych we wdrażanie Inicjatywy (dolnośląskie, łódzkie, pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie) oraz przedstawiciele Banku Gospodarstwa Krajowego. W trakcie regularnych spotkań Grupa pracuje nad kwestiami niezbędnymi dla usprawnienia procesu wdrażania przez BGK projektu Dolnośląski Fundusz Powierniczy (DFP). W dniu 22 grudnia 2009 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego (IZ RPO WD) zatwierdził i przyjął uchwałą Regulamin Rady Inwestycyjnej Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego, a także powołał uchwałą Radę Inwestycyjną pełniącą rolę doradcą dla Zarządu Województwa Dolnośląskiego w procesie wdrażania przez Bank Gospodarstwa Krajowego projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” (w ramach inicjatywy JEREMIE). Najważniejszym miernikiem działania inicjatywy JEREMIE będzie liczba współfinansowanych projektów, złożonych przez pośredników finansowych o określonym profilu, którzy uzyskają wsparcie w ramach Inicjatywy. Przewiduje się, że w czasie trwania programu tj. do 2015 r. nastąpi 2,3-krotne obrócenie kapitałem funduszu powierniczego.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 przeznaczone zostało prawie 200 mln euro do rozdysponowania przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego. W ramach pakietu antykryzysowego przyjęto postulat zdynamizowania wydatkowania z omawianego programu z puli środków przeznaczonych dla samorządu.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich składa się z czterech osi priorytetowych, podzielonych na działania i poddziałania. Samorząd Województwa wdraża Program Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach trzech osi oraz sześciu działań. Poniżej przedstawiony został stan realizacji PROW-u na początek czerwca 2010 roku:

W ramach działania „Poprawianie i rozwijanie Infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” wyodrębniono dwa schematy:

a) schemat I – scalanie gruntów. Dostępne środki: 57 840 742 zł. W wyniku I (2009 r.) i II (2010 r.) naboru wniosków złożono 6 wniosków o pomoc na kwotę pomocy 28 288 337 zł. Po weryfikacji wniosków z pierwszego naboru wydano dwie decyzje przyznające wsparcie na kwotę ogółem 13 242 451 zł w tym 9 930 514 zł ze środków UE. Obecnie trwa ich realizacja. W trakcie weryfikacji są również 3 wnioski z II naboru.

b) schemat II – gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi. Dostępne środki: 176 434 255 zł. W wyniku I naboru wniosków, który odbył się w 2009 roku złożono 12 wniosków o pomoc na kwotę ogółem (kosztów kwalifikowalnych) 112 149 243 zł w tym 84 111 932 zł środków UE. W wyniku weryfikacji wydano 12 decyzji przyznających wsparcie na kwotę ogółem 107 931 229 zł w tym 80 948 421 zł ze środków UE. Obecnie trwa realizacja projektów z I naboru. Termin II naboru z dostępnymi środkami o wielkości 92 322 323 zł planowany jest na październik 2010 roku.

W ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” dostępne środki wynoszą: 282 206 129 zł. W wyniku I naboru wniosków, który odbył się w roku 2009 złożonych zostało 127 wniosków o pomoc na kwotę dofinansowania 272 997 716 zł środków UE, przy całkowitych kosztach kwalifikowanych 463 527 216 zł. 112 wniosków przeszło pozytywnie poszczególne etap weryfikacji i oceny dokonanej przez pracowników Wydziału Rozwoju Obszarów Wiejskich i znalazło się na zatwierdzonej w dniu 26.01.2010r. przez Zarząd Województwa liście projektów skierowanych do realizacji. Łączna wartość dofinansowania ze środków UE wyniosła 240 532 918 zł. Na chwilę obecną podpisano 108 umów o pomoc na czynną tj. kwotę z uwzględnieniem aktualnych aneksów do umów) kwotę dofinansowania UE 226 882 754 zł (384 774 677 zł kosztów kwalifikowalnych). Przewidywany termin II naboru wniosków to: wrzesień - październik 2010 r. Wolne środki przeznaczone na II nabór to 55 323 375 zł.

W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” dostępne środki wynoszą: 113 074 982 zł. W wyniku I naboru wniosków, który odbył się w roku 2009 złożono 206 wniosków na kwotę środków publicznych ogółem (kosztów kwalifikowalnych) 139 404 066 zł w tym kwotę dofinansowania UE 78 546 182 zł. W wyniku przeprowadzonej weryfikacji na liście rankingowej projektów zatwierdzonych do realizacji znalazło się 179 projektów na łączną kwotę dofinansowania 58 565 165 zł. Obecnie, czynna kwota dla 180 podpisanych umów wynosi 91 667 322 zł (koszty kwalifikowalne) w tym dofinansowanie ze środków UE 57 370 075 zł. Termin II naboru wniosków to: czerwiec – lipiec 2010 r. Wolne środki przeznaczone

na II nabór to 55 704 906 zł.

W odpowiedzi na konkurs mający na celu wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007-2013 wraz z wnioskami o przyznanie pomocy finansowej w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” wpłynęło 19 wniosków na kwotę środków publicznych ogółem (kwalifikowalnych) 13 699 515 zł, w tym kwotę EFRROW 10 935 612 zł. Podpisano 19 umów na kwotę ogółem 246 442 923 zł w tym dofinansowanie EFRROW 175 900 812 zł.

W ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” do Wydziału Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego Lokalne Grupy Działania (LGD) przekazały 411 wniosków w ramach „Małych projektów” na kwotę pomocy

w wysokości 7 416 638 zł w tym dofinansowania ze środków UE 5 933 311 zł. Podpisano pierwsze 26 umów o dofinansowanie na kwotę 426 785 zł w tym 341 428 zł ze środków UE. Ponadto w ramach poddziałania „Odnowa i rozwój wsi” wpłynęło 112 wniosków o pomoc na kwotę 34 187 197 zł dofinansowania ze środków UE. Podpisano pierwsze 13 umów o pomoc na kwotę dofinansowania UE – 3 712 468 zł (5 901 660 kwalifikowalnych).

Wreszcie w ramach ostatniego działania realizowanego w ramach PROW „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” Do końca 2009r. podpisano 19 umów o pomoc dla działania 4.31 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” na rok 2009 na pierwotną kwotę pomocy 3 817 060 zł. Obecnie czynna kwota podpisanych umów wynosi 2 660 976 zł. Wpłynęło również 19 wniosków o pomoc dla działania 4.31 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” na rok 2010 na kwotę pomocy 5 610 260 zł.

4) Podsumowanie

Pakiet antykryzysowy dla stabilnego rozwoju Dolnego Śląska przygotowano i rozpoczęto jego realizację w okresie największej niepewności wywołanej przez ogólnoswiatowy kryzys finansowy. Przyjmowano wówczas powszechnie, że skutki kryzysu finansowego wpłyną na spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce i doprowadzą do recesji gospodarczej. Z perspektywy roku wiemy, iż formułowane wówczas, pod koniec 2008 roku i na początku roku 2009 scenariusze okazały się zbyt pesymistyczne. W polskiej gospodarce nastąpiło niewielkie spowolnienie gospodarcze (szacunkowy wzrost gospodarczy w 2009 roku wyniósł 1,7 %), ale ominęła ją recesja, która w krajach UE doprowadziła w 2009 roku do spadku gospodarczego o 4% PKB. Mimo spadku eksportu nie nastąpił również w

912

Polisce" skłkowy "wzrost" bezrobocia ""(bezrobocie w grudniu 2009 r.: 11,9%)¹. ""W IV kwartale oku zaobserwowano w Polsce oznaki ożywienia gospodarczego, tempo rozwoju gospodarczego wzrosło o 3,1 % w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego². Podobne procesy obserwujemy również w gospodarce na Dolnym Śląsku.

Na utrzymanie w regionie wzrostu gospodarczego składa się kilka czynników, spośród których jednym z ważniejszych jest skuteczna realizacja pakietu antykryzysowego, którego ważnym elementem jest zastosowana polityka dźwigni finansowej opartej na przyspieszeniu wydatkowania środków europejskich. Pakiet antykryzysowy od początku łączył w sobie zadanie utrzymania miejsc pracy w regionie z potrzebami inwestycyjnymi i szeroko rozumianą polityką innowacyjności, uwzględniającą potrzebę stymulacji nowoczesnych działów gospodarki. Kluczowym elementem przeciwdziałania spowolnieniu gospodarczemu na Dolnym Śląsku jest planowe wydatkowanie. Bez sprawnego wydatkowania środków unijnych większość elementów pakietu antykryzysowego nie mogłoby podlegać realizacji. Reasumując, przyjęta przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego polityka zapobiegania skutkom kryzysu gospodarczego poprzez sprawne wydatkowanie środków unijnych spełnia swoje zadanie i skutecznie przeciwdziała wejściu na rynek dolnośląski spowolnienia gospodarczego.

Artykuł powstał z wykorzystaniem dokumentów:

- a) Pakiet antykryzysowy dla stabilnego rozwoju Dolnego Śląska, Wrocław, marzec 2009, <http://umwd.info/pakiet/Pakietantykryzysowy-v0.54.pdf>
- b) Wykorzystanie środków polityki spójności Unii Europejskiej w działaniach antykryzysowych na przykładzie Dolnego Śląska – prezentacja przygotowana w marcu 2010 roku przez Monikę Sawoško - pracownika Głównego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich w Województwie Dolnośląskim.
- c) Możliwość rozwoju obszarów wiejskich z wykorzystaniem środków z PROW na lata 2007-2013 – prezentacja z czerwca 2010 roku przygotowana przez Wydział Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

¹ Prognozy makroekonomiczne IBnGR z 28 stycznia 2010 s.2; Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową 2010; http://ibngr.pl/index.php/pl/lewe_menu/prognozy_makroekonomiczne_ibngr.

² Prognozy ekonomiczne IBnGR z 28 stycznia 2010 s. 1; Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową 2010; http://ibngr.pl/index.php/pl/lewe_menu/prognozy_makroekonomiczne_ibngr.